

चर्चा तर होणारच!

पत्त्याहा गार्डनच्या वाटचालाच काळ ह महत्वाच माध्यम असेत. म्हणजे असे की, जसजसा काळ पुढे सरकत जातो, तसतसे कोणत्याही एखाद्या गोष्टीच्या वाटचालीचे टपेही बदलत जातात. महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी गुरुवारी एका माध्यम समझौसोबतच्या मुलाखतीच्या कार्यक्रमात राजकारणाच्या अधोगतीचा मुद्दा अधोरेखित केला आणि राजकारणाचा स्तर घसरत चालत्याबद्दल चिंता व्यक्त केली. पण राजकारणाचा स्तर घसरत चालला किंवा राजकीय संस्कृतीची अधोगती होत आहे, हा काही त्यांनी नव्याने केलेला गौप्यस्फोट नसल्याने फडणवीस यांच्या त्या वक्तव्याचे आश्चर्य वाटावे किंवा धक्का बसावा, अशी स्थिती आज राहिलेली नाही. महाराष्ट्राच्या राजकारणास सुसंस्कृततेची परंपरा आहे. महाराष्ट्रातील राजकीय नेत्यांनी या राज्यात देशाता आदर्श वाटावी अशी राजकीय संस्कृती रुजविली आहे आणि त्यामध्ये व्यक्तित्वेशाला थारा नाही, अशी वक्तव्ये गेल्या अनेक दशकांत अनेक राजकीय नेत्यांच्या मुखातून महाराष्ट्राने ऐकलेली आहेत. वैचारिक मतभेदामुळे व्यक्तिगत स्नेहाता बाधा येत नाही, असेही अनेक जण वारंवार बोलत राहिले आहेत, पण या इतिहासवर्ही सातत्याने प्रश्वचिह्नेच उमटविली गेली. राजकारणाचा स्तर घसरत चालत्याबद्दल फडणवीस यांनी नव्याने व्यक्त केलेल्या जुन्याच चिंतेमुळे पुन्हा एकदा या प्रश्नाने नव्याने डोके वर काढले आहे, हीच या चर्चेवी नव्याने समार येणारी बाब ठरेल. कदाचित आता पुन्हा एकदा, राजकारणाच्या संस्कृतीचा इतिहास उगळ्या जाईल. म्हणूनच महाराष्ट्राच्या राजकारणातील संस्कृतीच्या न्हासाच्या काळासोबत घसरत गेलेल्या टप्प्यांचा मागोवा घेणे गरजेचे ठरते.

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी मुलाखतीदरम्यान राज्यातील घसरत्या राजकीय संस्कृतीचा संदर्भ स्पष्ट करताना २०१९ मधील विधानसभा निवडणुकीनंतर तत्कालीन शिवसेनेचे पक्षप्रमुख उद्धव ठाकरे यांनी दगाफटका करून पाठीत खंजीरा खुपसल्याचा उल्लेख केला आहे. तेव्हापासून राजकारणाची

प्रासांगिक

अरुण म्हात्रे

शातच नव्हे तर जगात आपली ऋक्ख निर्माण करणाऱ्या प्रख्यात कवी गुलजार यांना ज्ञानपीठ पुरस्कार प्रदान होणे ही त्याच्याबोरक्ष प्रत्येक चाहत्यासाठी, संगीतप्रेमीसाठी आनंदाची बाब आहे, असे मला वाटते. 'गुलजार' असे एकरी संबोधनच त्याच्यावरील अतीव आणि अंतरिक प्रेमाची साक्ष देप्पास पुरेसे आहे. हिंदी आणि उर्दूमध्ये कविता, गीत लिहिली असली, तरी त्याची मराठीशी घड्या नाळ जोडलेली असणे, हीदेखील आपल्याला त्याच्याशी जोडणारी मोठी बाब महणता येईल. गुलजार कुसुमाग्रंथाच्या कवितांचे भाषांतर करू शकला. तर, दुसरीकडे शांताबाईंनी त्याच्या 'त्रिवेणी'चे मराठीत भाषांतर केले. याचे तयाने तोडभरून कौतुकही केले. एकमेकाबोरकर असणारे असे नाते फार देखणे असते. तो मराठी वाचतो. आपल्याला उर्दू ऐकवतो. या अर्थनि तो कायमच खूप मराठीमय वाटतो. या संदर्भात बोलायचे तर आपण सत्यदेव दुबे याच्या पंक्तीत त्याचे नाव घेऊ शकतो. दुबे हिंदी असले तरी आयुष्य संपूर्ण मराठी नाट्यसृष्टीला वाहन घेतले होते, तसेच गुलजारचेही आहे. तो उर्दू वा हिंदीला मानतो तेवढेच मराठीलाही मानतो. किंशेहर कदम आणि गुलजार एकत्रिपणे हा सुंदर प्रयोग करतात.

माझाप्रमाणोच आपत्यापैकी प्रत्येकाचा त्याच्या गाप्यांशी अगदी जवळचा, जिव्हाळ्याचा संबंध आहे. चिप्रपटांमधील त्याची गाणी अनेकांच्या हृदयाचा ठाव घेणारी, त्याच्याशी जोडून ठेवणारी आहेत. काही कार्यक्रमांच्या निमित्ताने मंचावर एकत्र आलो असता त्यांच्यासी संवाद साधुयाचे प्रसंगाही मला लाभते. अर्थातच वैयक्तिकदृष्ट्या ती माझ्यासाठी फार मोठी बाब आहे. त्याच्या गाप्यांविषयी काय आणि किंती बोलणार...! 'बंदिनी'मधील त्याचे पहिले गाणे कोण विसरु शकेल? 'मोरा गोरा अंग लैलै...' पासून त्याच्या गाप्यांनी रसिकांच्या मनाचा ठाव घेतला, तो सिलसिला अजूनही संपलेला नाही. 'इजात', 'मौसम', 'आंधी...' किंती यादी देणार? अनेक गाणी आपत्या ओठावर असून ती त्याची आहेत तितकीच आपत्या प्रत्येकाची आहेत. ती सहज ओठावर येतात. हलकेच गुणगुणाविशी वाटतात. कवी म्हणून मला नेहमी वाटते की, गाणी लिहिणे ही एक कला आहे. यमके जुळवत काहीना ती जमते. बरेच गीतकार या पद्धतीने गाणी

www.nature.com/scientificreports/ | (2022) 12:1030 | Article number: 1030

◀ ▶

ਮਾਰਖਵਰ ਬਡਗ

भा जपाच चाणक्य आण कंद्राय गृहांत्रा अमित शाह नुक्तच
महाराष्ट्राच्या दौऱ्यावर येऊन गेले. या दौऱ्यानंतर राजकारण तापलं
आहे. तसे पाहिले तर आता मोळ्या निवडणुका नाहीत. व्हयच्या
आहेत त्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका आहेत. त्या साडेचार
वर्षांपासून रखडल्या आहेत. वेगवगव्या कारणाने लोक न्यायालयात गेले आणि
निवडणुका रखडल्या. मुंबई महापालिकेवर तीन वर्षांपासून प्रशासक आहे.
तब्बल २९ महापालिका, ३४ जिल्हा परिषदा, ३३६ पंचायत समित्या, २४८
नगर परिषदा तसेच ४१ नगर पंचायत... इथे काही वर्षांपासून निवडणुका
झाल्या नाहीत. कुठे ओबीसी आरक्षण तर कुठे प्रभाग रचना मुद्यावर
न्यायालयात आव्हान दिल्यामुळे या निवडणुका होऊ शकल्या नाहीत. सर्वोच्च
न्यायालयापुढे हा विषय आला तेव्हा न्यायालयही हादरले असणार. येत्या चार
महिन्यात निवडणुका घ्या, असा आदेशच या न्यायालयाने दिला. त्यानंतर
धावपळ सुरु झाली आहे. राज्य निवडणूक आयोग, राज्य सरकार आणि तमाम
राजकीय पक्ष या साच्यांची दमळक या सुरु आहे. इतक्या निवडणुका घ्यायच्या
म्हणजे मोठी सरक्स. मिनी विधानसभाच म्हणायची. दिवाळीच्या मागेपुढे या
निवडणुका होतील, असा अंदाज आहे. काय होणार या मिनी विधानसभा
निवडणुकीत? या निवडणुका महायुती म्हणूनच लढल्या जातील असे कालपर्यंत
बोलले जात होते. मात्र, या निवडणुका आणि खासकरून मुंबईच्या निवडणुका
भाजपा स्वबळावर लढेल, असे संकेत अमित शाह यांच्या ताज्या भेटीत
मिळाल्याची जोरदार चर्चा आहे. उद्धव ठाके आणि राज ठाके हे बंधू
एकत्रितपणे या निवडणुका लढवणार आहेत का? हे दोन भाऊ एकत्र आले तर
किमान मुंबई महापालिका निवडणुकीत चमत्कार करू शकतात, असे मानले
जाते. पण ते एकत्र येतील का? ज्या कारणाने ते एकमेकापासून दूर गेले त्याच
कारणाने ते एकत्र येणे अवघड आहे. मात्र, मीडियाला चंद्राल्याला हा विषय
सोपा आहे. एक मात्र नक्की, लोकसभा आणि विधानसभा निवडणुकीत शरद
पवारांनी फुंकलेली महाविकास आघाडी नावाची गाजराची पुंगी याचेली वाजणार
नाही. आघाडीच्या नेत्यांनी मागेच ती मोडून खाल्ली आहे.

महापात्रिका निवडणुका भाजपासारी यावेळी महत्वाच्या झाल्या आहेत. त्याला कारणही तसेच आहे. भाजपाला कुरल्याही परिस्थितीत मुंबई महामालिकेतील सिटिडॉन्क बिंकागारी असे एका २२१ ताईंगी प्रवार्द्ध

• પાકિસ્તાનીલ સૈરાજની નિંદા

भारताने सिंधु नदीचा पाणी करार स्थगित करण्याची घोषणा केल्यावर काही जिणांकडून मानवतावादी सूर उमटू लागला की शेजारीत राष्ट्रात स्थैर्य असणे हे भारताच्याही हिताचे आहे वरैरे. पाण्याअभावी पाकिस्तानात जर उपासमार होऊ लागती तर त्यामुळे जो उद्रेक होईल त्याची झळ भारतालाढेखील सोसावी लागेल असा एकूण हा विचार आहे. भारताने नुकताच पाकिस्तानला मार दिला. पण त्याचा काय परिणाम झाला? तिथे विजयोत्सव साजरा करून हारलेत्या जनरलची पदोन्नती करून त्याला फिल्ड मार्शल हे सर्वोच्च सन्मानाचे पद बहाल करण्यात आले. आता त्यांच्याकडे अधिक प्रभावी डिफेन्स सिस्टम व मिसाईर्ह खेरेदी करण्याच्या गोटी त्यांचे विश्लेषक करीत आहेत. अजूनही त्यांना हे भान आलेले दिसत नाही की आपला देश कर्जबाजारी झालेला असताना भारतद्वेष थांबवून अंतर्गत आर्थिक सुधारणा करण्यावर भर दिला पाहिजे. गरीब राहू, मार खाऊ, पण भारतात कारवाया करतरव राहू हे त्यांचे धोरण आहे. त्यामुळे पाकिस्तान गरीब राहिला तरी वैर करतरच राहणार आणि आपां दापानाऱ्यापारी तेव गमिती दरी चाचन तिरीण दोस्यांना

वापरून उलट आणखी कुरापती वाढवणार. त्यामुळे अमधून पाकिस्तानची खुमखुमी जिरवतच राहावे लागेल. नंतर आपण पाकिस्तानला पाणी देत राहून त्यांच्याकडील ट्रंपी चिंता करावाऱे करीत तसेच त्यांनी

द्वारा प्रियता करण्याच काहा कारण नाहा.
द्वारा पंडित / ८४२४९८४३५०

नदीजोड प्रकल्पात वाशीम
लह्याचा समावेश करा

महाराष्ट्र शासनाच्या महत्वाकांक्षी योजनेत नदीजोड पय ही एक प्रमुख योजना आहे. या प्रकल्पातंतर्गत विदर्भातील गगा, नळगंगा पैनगंगा या नद्या जोडून विदर्भातील नागपूर, अवाती, यवतमाळ, वर्धा, अकोला, बुलढाणा, वाशीम या व्यातील लाखो हेक्टर जमीन सिंचनाखाली येत आहे.
प्रमाणे पिण्याच्या पाण्याचा महत्वाचा प्रश्न या प्रकल्पामुळे तीली निघार आहे. याशिवाय या प्रकल्पामुळे निरनिराळे प्रभाव दिलारात येण्याचाहे सधून सधून असेही व्यापारे या

www.sciencedirect.com

जिल्ह्यातील शेतकन्यांमध्ये, युवकांमध्ये एक सकारातमक ऊज निर्माण झाती आहे. प्रत्येक जण या प्रकल्पाचे कालवे कर्से करून जातील याचे मनामध्ये आराखडे बांधत आहे. महत्वाचे म्हणजे या प्रकल्पाचे काम युद्धातलीवर सुरु होत आहे. परंतु विदर्भातील इतर जिल्ह्यांप्रमाणे वाशीम जिल्ह्याला तेवढे झुकामाप दिसत नाही. कारण या प्रकल्पामध्ये वाशीम जिल्ह्याचे नंतर समावेश झाला आहे असे वाचपात आले. वास्तविक पाहता वाशीम जिल्ह्यामध्ये पैनगंगा ही प्रमुख नदी आहे. या नदीचा उगम अजिंठा डोंगरामध्ये उगम होऊन ती मेहक तालुक्यातून वाशीम जिल्ह्यात प्रवेश करताना पश्चिम पूर्व अशी वाहते व या नदीच्या उत्तर आणि दक्षिण या दोन्ही दिशेशी शेतकन्याची लाखो हेक्टर जमीन आहे. विशेष म्हणजे यामध्ये प्रामुख्याने वाशीम जिल्ह्यातील संपूर्ण रिसोड तालुक्याचे समावेश होते. या तालुक्यातील जवळ्यापास १०० लहान-पोर्क्या खेड्यांचा समावेश होतो आणि प्रत्येक खेड्याला छोट्या मोठ्या उद्या आवृत्त पांढऱ प्रवासात्तरापासून दूर वाच

पाणीच राहत नाही. तेव्हा या प्रकल्पाचे काम सुरु होतान स्थानिक लोकप्रतिनिधि व इतर शेतकऱ्यांनी यामध्ये लक्ष घालून संपूर्ण वाशीम जिल्ह्याला या नदीजोड प्रकल्पाचा कसा फायदा होईल हे शासनाच्या निर्दर्शनास आणून द्यावे, जेणेकरून संपूर्ण वाशीम जिल्हा या प्रकल्पामधे सुजलाम सफलाम होईल.

धनंजय पांडे / १४०४९१७८४७

• • •

मादर श्रद्धसाबत विक

आणि आनंदाची अनुभूती प्राप्त होते. मंदिरे किंवळ मनःशारीरका नामां शाराता, विषयाता देत तर जीवन सकारात्मकतेने जगाण्यासाठी ऊर्जा देतात तसेच समाज आणि राष्ट्राच्या विकासात आणि संकटात महत्त्वाची भूमिका बजावतात. याची अनेक उदाहरणे देतात येतील. परंतु आज श्री काशी विश्वनाथ मंदिराविषयी बघू, श्री काशी विश्वनाथ मंदिरात २४ वर्षात १२ पट भाविकांच्या संधर्ख्या वाढली आणि तेथील संपत्तीचा घोतसुद्धा चारपट वाढला ते इंत माणांसोपेही कृपापूर्वकात आवेदन

दाहरणार्थ सात नवीन उड्हाणपूल, तीन रिंगरोड, दो रपदरी रस्त्यांची निर्मिती करण्यात आली. त्यामुळे काशीस जबूजाजूचे जिल्हे व अन्य राज्यांशी संपर्क सुलभ झाल हरातही नवीन उड्हाणपूल बांधण्यात आले. त्यामुळे उड्हाणवळणाच्या अडचणी दूर झाल्या. २४ वर्षांपूर्वीच्या शीत आणि आताच्या काशीत हायटेक बदल झालेता आहे. याचे निश्चे केंत्रल म्यान्मार आजमध्ये त्याचाव दोन दोने निः

तांचा जिव पद्यत सातांचा जाणीतर उपलब्ध होता रहा, ता-
ंजी जीसीटी स्कॅन, एमआरआयसारख्या सुविधा उपलब्ध झाला
होत. रुणाना फिरावे लागत नाही. सांगण्याचे तात्पर्य हे
आज, आज तेथे ओद्योगीकरण, दलणवर्ळण आणि आरोप्यसे-
प्रमध्ये आपूलाग्र बदल झाला आहे. आज काशीची ओळ-
वळ धार्मिक नगरी म्हणून राहिलेती नाही. इथे लक्षा
याचा मुद्दा हा की, तिथे झालेल्या आपूलाग्र परिवर्तना
गणारे धन मंदिराच्या दानपेटीतील होते. हे केवळ एव
दिराचे उदाहरण आहे. इतर ठिकाणीही अशा प्रकारचे प्रयत-
त असतात. त्यामुळे मंदिरामुळे केवळ श्रद्धा नव्हे, ते
राच्या अर्थव्यवस्थेलाही चालना मिळते असाय मंदिरां-
राच्या विकासात मोठा वाटा आहे, हे सिद्ध होते.

१००५ (महाराष्ट्र) येथे छापून दैनिक सोलापूर तरुण भारत

RNI Reg.No 46878/87

